

Tenon lohitalanne & vuorovaikutteinen tutkimus

Teno-laksens situasjon og interaktiv forskning

Juha Hiedanpää & muut tutkijat (andre forskere)

Photo: Ari Savikko

Vuorovaikutteinen tutkimus

- Vuorovaikutteinen (toiminta)tutkimus
- Asioiden tilan parantaminen
- Normatiivisuus

Interaktiv forskning

- Interaktiv (aksjons)forskning
- Forbedring av tilstanden
- Normativitet

Vuorovaikutteinen tutkimus

- Ihailtu tulevaisuus
- Olosuhteet tekemiselle
- Johtajuus

Interaktiv forskning

- Beundret framtid
- Betingelser for handling
- Ledelse

Tutkimusmenetelmät

- Tulevaisuustyöpaja, syksy 2024
- Polkutyöpaja, kevät 2025
- Haastattelut, kesä & syksy 2025

Forskningsmetoder

- Fremtidsverksted, høst 2024
- Stiverksted, vår 2025
- Intervjuer, sommer & høst 2025

Ihailtu tulevaisuus 1

- "Me haluamme, että Tenojokilaakso on tulevaisuudessa vauras ja rauhallinen alue, jonne on helppo asettua ja perustaa yritys. Tämä on tärkeää alueen elinvoimaisuudelle ja ihmisten hyvinvoinnille, ja se toteutuu, kun alueella on menestyviä uusia yrityksiä sekä ihmisiä, jotka kokevat olevansa tervetulleita ja kotonaan alueella."

Beundret framtid 1

- Vi ønsker at Tanadalen i framtiden skal være et velstående og rolig område hvor det er enkelt å bosette seg og starte virksomhet. Dette er viktig for områdets vitalitet og menneskers velferd, og realiseres gjennom nye, vellykkede bedrifter samt mennesker som opplever å være velkomne og hjemme i området.

Olosuhteet tekemiselle

- **Poistettavia:** muutoksen pelko, toimijoiden välinen kateus, eri elinkeinoalojen epätasapuolinen kohtelu hallinnossa sekä positiivinen syrjintä (suosinta) saamelaisia kohtaan.
- **Vahvistettava:** Utsjoen kunnassa tulisi lisätä ymmärrystä päätöksenteosta sekä sitoutumista sovittuihin linjauksiin, erityisesti matkailun kehittämisessä.
- **Lisättävä:** Ryhmä korosti sovittujen suunnitelmien, kuten matkailun kehittämissuunnitelmien, toimeenpanon tärkeyttä ja vaati paikallistason päätöksentekovallan vahvistamista.
- **Luotava:** Utsjoki tarvitsee asennemuutosta – rakenteelliset muutokset tulee hyväksyä ja ratkaisuja on etsittävä elinvoiman lisäämiseksi.

Betingelser for handling

- **Bør fjernes:** frykt for endring, misunnelse mellom aktører, ulik behandling av næringer i forvaltningen samt positiv diskriminering (favorisering) av samer.
- **Bør styrkes:** I Utsjok kommune bør forståelsen for beslutningstaking økes, samt forpliktelsen til avtalte retningslinjer, særlig innen utviklingen av reiseliv.
- **Bør økes:** Gruppen understreket betydningen av å gjennomføre vedtatte planer, som reiselivsutviklingsplaner, og krevde styrking av lokal beslutningsmyndighet.
- **Bør skapes:** Utsjok trenger en holdningsendring – strukturelle endringer må aksepteres og løsninger må søkes for å styrke livskraften.

Ihailtu tulevaisuus 2

- Tenojokilaaksossa lohiasioita hallitaan paikalliseen ja perinteiseen saamelais-tietoon, saamelaisiin kulttuuriarvoihin sekä heidän alkuperäiskansaoikeuksiinsa perustuen."

Beundret framtid 2

- Tanadalen forvaltes laksesaker med utgangspunkt i lokal og tradisjonell samisk kunnskap, samiske kulturverdier samt deres urfolksrettigheter.

Olosuhteet tekemiselle

- **Poistettava:** käytännössä kolonialistisen, pirstaleisen Tenon hallintajärjestelmän purkaminen, mukaan lukien urheilukalastusta suosiva talouspolitiikka sekä nykyinen valtioiden välinen hallintajärjestelmä.
- **Vähennettävä:** ennakkoluuloja muita kalastajaryhmiä kohtaan. Mökkiläisten oikeuksia tulisi rajoittaa siten, että kalastuslupia myönnetään vähemmän. Petokantoja tulisi vähentää lohikantojen suojelemiseksi.
- **Lisättävä:** Tietoisuutta muiden lajien kalastusmahdollisuuksista pitäisi lisätä.
- **Luotavaa:** Perinne- tai paikallista tietoa kokoava "osaamiskeskus" [perinteisen osaamisen neuvosto] tulisi perustaa. Sen tulisi toimia neuvottelupöydissä kumppanina ja sillä tulisi olla todellista vaikutusvaltaa päätöksiin ja lopputuloksiin. Uusi hallintaryhmä tai -elin, joka perustuu saamen kieleen ja perinteisiin, tulee luoda korvaamaan nykyiset.

Betingelser for handling

- **Fjernes:** I praksis avvikling av det kolonialistiske, fragmenterte forvaltningssystemet for Tana, inkludert en økonomisk politikk som favoriserer sportsfiske samt det nåværende mellomstatlige forvaltningssystemet.
- **Reduseres:** Forutinntatthet overfor andre fiskergrupper. Rettighetene til hytteeiere bør begrenses slik at færre fisketillatelser utstedes. Bestander av predatorer bør reduseres for å beskytte laksebestandene.
- **Økes:** Bevisstheten om fiskemuligheter for andre arter bør styrkes.
- **Etableres:** Et «kompetansesenter» som samler tradisjonell og lokal kunnskap bør opprettes. Det bør fungere som en partner ved forhandlingsbordene og ha reell innflytelse på beslutninger og resultater. En ny forvaltningsgruppe eller -instans, basert på samisk språk og tradisjoner, bør etableres for å erstatte de nåværende.

Johtajuus

- **Johtajuuden tasapaino:** Tehokas hallinta edellyttää tasapainoa vahvistetun paikallisen johtajuuden ja välttämättömän valtiollisen ohjauksen välillä, erityisesti rajat ylittävissä tilanteissa, joissa on hallittava oikeudellinen johdonmukaisuus, oikeudet ja ekologiset riskit.
- **Legitimiteetti luottamuksen ja dialogin kautta:** Legitiimi johtajuus rakentuu avoimella ja hyvin fasilitoidulle vuoropuhelulle, läpinäkyvälle viestinnälle sekä johtajilla, joilla on vahvat vuorovaikutus- ja konfliktinratkaisutaidot, ja joita tukevat vinoumia ehkäisevät rakenteet.
- **Resurssit, tieto ja oikeudellinen selkeys:** Tehokas johtajuus edellyttää riittäviä resursseja, selkeitä oikeudellisia puitteita sekä tieteellisen ja paikallisen tiedon yhdistämistä, mikä mahdollistaa paikallisen toiminnan vakaissa rakenteellisissa olosuhteissa.

Lederskap

- **Balanse i lederskap:** Effektiv forvaltning krever en balanse mellom styrket lokalt lederskap og uunnværlig statlig autoritet, særlig i grenseoverskridende sammenhenger der rettslig konsistens, rettigheter og økologiske risikoer må håndteres.
- **Legitimitet gjennom tillit og dialog:** Legitimt lederskap forutsetter inkluderende og godt fasilitert dialog, åpen kommunikasjon og ledere med sterke relasjonelle og konflikthåndterende ferdigheter, støttet av mekanismer som motvirker skjevheter.
- **Kapasitet, kunnskap og rettslig klarhet:** Effektivt lederskap krever tilstrekkelige ressurser, klare juridiske rammer og integrasjon av vitenskapelig og lokal kunnskap, som muliggjør lokal gjennomføring innen stabile strukturelle betingelser.

Johtopäätökset

- Tutkiva yhteisö
- Olosuhteet & tilanteet
- Monilajinen hallinta
- Yhteistoiminnallinen johtajuus
- Alkuperäiskansajohtajuus politiikkaneuvossa

Konklusjoner

- Undersøkende fellesskap
- Forhold og situasjoner
- Flerartsforvaltning
- Samarbeidsbasert lederskap
- Urfolkslederskap i politisk råd

RECO^SAL DEATNU

UMEÅ
UNIVERSITY

Kiitos- Giitu – Takk!

luke.fi

